

አቅርቧል። ይህ ከሆነ ጉድለቱ በ1ኛ ተጠሪ ጥፋት አለመከሰቱን የማስረዳት ሽክም የማነው የሚለው ጥያቄ ይነሳል። ቀደም ሲል እንደተገለጸው በመተማመኛው ላይ ስንዴው ሊጎድል የቻለበትን ምክንያት 1ኛ ተጠሪ ዘርዘረው አስቀምጧል። ነገር ግን እነዚህን ምክንያቶች መዘርዘሩ ብቻ ከተጠያቂነት ሊያድናቸው አይችልም ምንም እንኳን ተጠሪው በስር ፍ/ቤት ያልተከራከሩ ቢሆንም ለሰበር አቤቱታው በሰጡት መልስ ጉድለቱን አምነዋል። ጉድለቱን አምነው በመተማመኛው ላይ ባመለከቷቸው ምክንያቶች ክሱ አይመለከቱትም የሚሉ ከሆነ ይህንን የማስረዳት ሽክም መወጣት እንዳለባቸው ከፍ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 258(1) መገንዘብ ይቻላል። ነገር ግን ተጠሪ በሥር ፍ/ቤት ተጠርተው ባለመቅረባቸው ከሀላፊነት ነፃ የሚያደርጋቸውን የፍሬ ነገርና የሕግ ክርክር አቅርበው ክሱን አልተከላከሉም በሥር ፍ/ቤት ያልተነሳ አዲስ ነገር ደግሞ በሰበር ደረጃ ሊነሳ አይችልም።

በመሆኑም ጉድለቱ መኖሩ ከተረጋገጠና ይህ ጉድለት በተጠሪው ጥፋት ያልተከሰተ መሆኑን ተጠሪው ካላስረዱ ከሀላፊነት ነፃ የሚሆኑበት ምክንያት አይኖርም። በመሆኑም የጉድለቱ ምክንያቶች በመተማመኛው ላይ ተገልጸዋል በሚል ብቻ ተጠሪ ከተጠያቂነት ነፃ መሆናቸው ተገቢ ሆኖ አላገኘነውም።

በሌላ በኩል 1ኛ ተጠሪ አጎደሉ ለተባሉት የስንዴ ዱቄትና ስንዴ በክሱ ላይ የተመለከተውን ዋጋ ተቃውመው ያቀረቡት ክርክር ሳይኖር የሥር ፍ/ቤቶች የአንድ ኩንታል የስንዴ ዱቄት ዋጋ አልተገለጸም በሚል 1ኛ ተጠሪ የስንዴ ዱቄቱን በአይነት እንዲመልሱ የሠጡት ውሳኔ አግባብ አይደለም።

ው ሳ ኔ

1) የምስ/ሸዋ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት የመ/ቁ00468 በጥር 25 ቀን 1996 ዓ.ም እንዲሁም የኦሮሚያ ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ 07116 በታህሳስ 11 ቀን 1998 ዓ.ም የሰጡት ውሳኔ ተሻሽሏል።

2) 1ኛ ተጠሪ ለጎደለው 16.5 ኩንታል የስንዴ ዱቄት እና 558.5 ኩንታል ስንዴ ተጠያቂ ስለሆኑ ክስ የቀረበበትን 89,750.50 (ሰማንያ ዘጠኝ ሺህ ሰባት መቶ ሃምሳ ብር ከሃምሳ ሣንቲም) ይክፈሉ። ክስ ከቀረበበት ጊዜ ጀምሮ ተከፍሎ እስኪያልቅ ድረስ ሕጋዊ ወለድ ጨምረው ይክፈሉ።

3) ወጪና ኪሣራ ይቻቻሉ። መዝገቡ ተዘግቧል። የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ነ/ዓ

368 የሰ/መ/ቁ. 25899 ግንቦት 28 ቀን 2000 ዓ.ም.

ዳኞች:- ዓብዱልቃድር መሐመድ
መስፍን ዕቁበዮናስ
መድኅን ኪሮስ
ዓሊ መሐመድ
ሠልጣን አባተማም

አመልካች:- የማኅበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ - ነ/ፈጅ ተስፋዬ ምንዳገኝ ቀረቡ።
ተጠሪ:- ወ/ር ስዩም ካሣ - አልቀረቡም።

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ የቀረበው ክርክር የጀመረው በአ/ብ/ክ/መ/ የአሩሲ ዞን ክ/ፍ/ቤት የአሁኑ አመልካች በተጠሪው ላይ ሰኔ 11 ቀን 1994 ዓ.ም. ባቀረበው ክስ ሲሆን ይዘቱም ተጠሪው ጡረታ ወጥተው ጡረታ አበል እየተከፈላቸው ከሕግ ውጪ በመንግሥት መ/ቤት /የአሠላ ማዘጋጃ ቤት/ ተቀጥረው ደምዘም እያገኙ በመሆኑ ከሰኔ 1 ቀን 1987 ዓ.ም. እስከ ነሐሴ 30 ቀን 1988 ዓ.ም.

ድረስ እና ከመስከረም 1 ቀን 1989 ዓ.ም. እስከ ግንቦት 30 ቀን 1993 ዓ.ም. ድረስ የተከፈላቸውን የ72 ወራት የጡረታ አበል ድምር ብር 6604.50 /ስድስት ሺ ስድስት መቶ አራት ብር ከሃምሳ/ ከወለድ ጋራ እንዲመልሱ ይወሰን የሚል ነው።

ተጠሪው በበኩላቸው በሰጡት መልስ እኔ የቀን ሠራተኛ እንጂ ቋሚ ሠራተኛ አይደለሁም፤ ከ1993 ዓ.ም. ወዲህ ግን በደሞዝ ስለተቀጠርኩ ደመወዝን መርጫ የጡረታ አበል ትቻለሁ በማለት ተከራክረዋል።

የአርሲ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤትም የአሰላ ከተማ አስተዳደር የተጠሪን ቅጥር በተመለከተ አስተያየቱን እንዲሰጥ አዞ አስተዳደሩ በፃፈው ደብዳቤ ተጠሪው ከግንቦት 15 ቀን 1987 ዓ.ም. አንስቶ እስከ ጥር 30 ቀን 1995 ዓ.ም. ድረስ የኮንትራት ሠራተኛ መሆኑን ከየካቲት 1 ቀን 1995 ዓ.ም. ጀምሮ ግን ተጠሪ ቋሚ ደሞዝተኛ መሆኑን 369 ለጽ ፍ/ቤቱ ሰኔ 15 ቀን 1997 በሰጠው ውሳኔ በአ/ቁ. 345/95 አ / እና /2/ መሠረት የጡረታ አበል መውሰድ የማይችለው በቋሚነት የሚሠራ ሠራተኛ ሲሆን ተጠሪው ግን በክሱ በተጠቀሰው ወቅት የኮንትራት ሠራተኛ የነበሩ በመሆኑ ክሱ አግባብነት የለውም ሲል ውድቅ አድርጎታል።

የአርሲ ዞን ከ/ፍ/ቤት በሰጠው ውሳኔ ቅር የተሰኘው አመልካች ቅሬታውን በይግባኝ ለአርሚያ ክልል ጠ/ፍ/ቤት ቢያቀርብም የክልሉ ጠ/ፍ/ቤት አቤቱታውን ማይቀበለው ቀርቷል።

ይህ መዝገብ ለዚህ ለፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ችሎት ሊቀርብ የቻለውም አመልካች ሐምሌ 4 ቀን 1998 ዓ.ም. በተፃፈ የሰበር ማመልከቻ የሥር ፍ/ቤቶች የአመልካችን ጥያቄ ውድቅ ማድረጋቸው የአ/ቁ. 209/55 እና የአ/ቁ 345/95ን ድንጋጌዎች የሚፃረር በመሆኑ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ተፈጽሞበታል በማለታቸው ነው።

እኛም የአመልካችን አቤቱታ ተመልክተን በዚህ ጉዳይ ተጠሪ የጡረታ ተጠቃሚ ሆኖ በመንግሥት ሥራ በኮንትራት የተቀጠረ እንጂ በቋሚነት የተቀጠረ ባለመሆኑ የጡረታ አበልና ደሞዝ አጣምሮ ተቀብሏል በመሆኑም

የጡረታ አበሉን ይመልስ በሚል አመልካች ያቀረበው ክስ ተቀባይነት የለውም ተብሎ የተወሰነው በአግባቡ መሆን አለመሆኑን ለመመርመር ተጠሪን አስቀርቦን ግራ ቀኙ የቃል ክርክራቸውን አካሂደዋል።

በዚህ ጉዳይ የአርሲ ዞን ከ/ፍ/ቤት የቀረበለትን ክስ ውድቅ ለማድረግ መሠረት ያደረገው የአ/ቁ. 345/95 አንቀጽ 46/1/2/ የጡረታ አበል ሊቀበል የማይችለው በቋሚነት ተቀጥሮ የሚሠራ ሠራተኛ እንጂ በኮንትራት ተቀጥሮ የሚያገለግል ሠራተኛን አይመለከትም በሚል ነው። በመሠረቱ በዚህ ጉዳይ ክስ የተመሠረተው ሰኔ 11 ቀን 1994 ዓ.ም. በመሆኑ አ/ቁ. 345/95 ለጉዳዩ አግባብነት የለውም። ከዚህ ይልቅ ክስ በተመሠረተበት ወቅት በሥራ ላይ የነበረው እና ለጉዳዩም አግባብነት ያለው አ/ቁ. 209/55 መሆኑን ለመገንዘብ ተችሏል። የአ/ቁ. 209/55 አንቀጽ 30/2/ ደግሞ አንድ የመንግሥት ሠራተኛ ጡረታ ከወጣ በኋላ ተመልሶ ደመዘ በ 370 መንግሥት ሥራ ከተቀጠረ ከደሞዙ እና ከጡረታ አበሉ አንዱን መ ደሚኖርበት በግልጽ ደንግጎ ይገኛል። ይህ ድንጋጌ ሥራው ደሞዝ የሚያስገኝ የመንግሥት ሥራ መሆኑን እንጂ የቅጥሩ ሁኔታ በጊዜያዊነት ይሁን በቋሚነት የሚል መስፈርት ከግምት ውስጥ አያስገባም። ይህ ከሆነ ደግሞ በዚህ ጉዳይ የስር ፍ/ቤት አ/ቁ 345/95ን አጣቅሶ በጊዜያዊና ቋሚ ሠራተኛ መካከል ልዩነትን መፍጠሩ በአ/ቁ. 209/55 ላይ ያልተካተተ ነጥብ ከመሆኑ አንፃር ተገቢ ሆኖ አልተገኘም። ተጠሪ የተቀጠሩት በጊዜያዊነትም ሆነ በቋሚነት በክሱ በተጠቀሰው ጊዜ ውስጥ የጡረታ አበል ለመቀበላቸው እስካልተካደ ድረስ ከደሞዛቸው በተጨማሪ የወሰዱትን የጡረታ አበል የማይመልሱበት ምክንያት አይኖርም።

ው ሣ ኔ

1. በአ/ብ/ክ/መ/ የአርሲ ዞን ከ/ፍ/ቤት በመ/ቁ. 01713 ሰኔ 15 ቀን 1997 ዓ.ም. የሰጠው ውሳኔ እና የክልሉ ጠ/ፍ/ቤት ይህንን ውሳኔ በመ/ቁ. 32888 ሚያዝያ 10 ቀን 1998 ዓ.ም. በማጽናት የሰጠው ትዕዛዝ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሞባቸዋል። ስለዚህ ተሸረዋል።